

Η ΛΟΓΙΚΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΟΚΡΑΤΙΑΣ

Γιάννης Μηλιός¹

Όποιον εκπρόσωπο των δύο κυβερνητικών κομμάτων κι αν ρωτήσετε, θα σας πει ότι θα επιθυμούσε την *άμεση* ριζική μείωση των εξοπλισμών, «*αλλά ...*». Και βεβαίως, το πρώτο «επιχείρημα» που στηρίζει αυτό το «*αλλά...*» είναι η «τουρκική επιθετικότητα». Η «τουρκική επιθετικότητα» καθιστά αναγκαία την «ελληνική αμυντικότητα», άρα τις εξωφρενικές δημόσιες δαπάνες για εξοπλισμούς.

Διαφωνώ απόλυτα με αυτή την προβληματική. Η «τουρκική επιθετικότητα» είναι απλώς συμμετρική προς την «ελληνική επιθετικότητα». Η κάθε μια τροφοδοτεί την άλλη. Είναι η επιθετικότητα του (ελληνικού και τουρκικού) κεφαλαίου και της στρατοκρατίας στην οποία αυτό στηρίζει την εξουσία του.

Η Κύπρος δεν υπήρξε ποτέ τμήμα της ελληνικής επικράτειας. Από το 1960 είναι ανεξάρτητη χώρα-μέλος του ΟΗΕ. Επομένως, η επέμβαση του ελληνικού στρατού κατά της νόμιμης κυπριακής κυβέρνησης τον Ιούλιο του 1974 ήταν ξένη εισβολή, όχι «πραξικόπημα». Η τουρκική εισβολή θα ήταν αδιανόητη χωρίς την ελληνική που προηγήθηκε.

Μετά την κρίση στην Κύπρο, οι ελληνικές κυβερνήσεις δήλωσαν μονομερώς ότι ο ελληνικός εναέριος χώρος φτάνει στα 10 ναυτικά μίλια. Όμως, σύμφωνα με ορισμένες ερμηνείες του διεθνούς δικαίου της θάλασσας, ο εθνικός εναέριος χώρος συμπίπτει με τον υπερκείμενο των χωρικών υδάτων, που για την Ελλάδα είναι 6 μίλια. Η Τουρκία θεωρεί επομένως πως όταν τα αεροπλάνα της πετούν πέραν των 6 μιλίων από τις ελληνικές ακτές δεν παραβιάζουν ελληνικό εναέριο χώρο. Είναι αξιοσημείωτο ότι η ελληνική κοινή γνώμη μόλις πρόσφατα πληροφορήθηκε ότι το ζήτημα των 10 μιλίων είναι αμφισβητούμενο. Επί τριάντα και πλέον χρόνια άκουγε μόνο για «τουρκικές παραβιάσεις». Επιπλέον, οι ελληνικές κυβερνήσεις έχουν επανειλημμένα δηλώσει ότι διατηρούν το «δικαίωμα» να επεκτείνουν τα χωρικά ύδατα και τον εναέριο χώρο στα 12 ναυτικά μίλια, μετατρέποντας το Αιγαίο από διεθνή θάλασσα σε ελληνική λίμνη. Κι αυτό παρά τη δήλωση του Κωνσταντίνου Καραμανλή στη Βουλή (11.01.1980) ότι «το Αιγαίο δεν είναι ελληνική θάλασσα [...] έχει ελληνικά χωρικά ύδατα, έχει τουρκικά χωρικά ύδατα και έχει και διεθνή ύδατα».

Το FIR δεν είναι εθνικός εναέριος χώρος, είναι «Περιοχή Πληροφοριών Πτήσεων», δηλαδή ο τομέας που έχει οριστεί, από τον διεθνή οργανισμό πολιτικής αεροπορίας, για να κάνει η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας τον «τροχονόμο». Στις 23.05.06, ένα ελληνικό και ένα τουρκικό F-16 συγκρούστηκαν στο διεθνή εναέριο χώρο του FIR Αθηνών. Ο Έλληνας χειριστής σκοτώθηκε στη σύγκρουση. Ήταν ένα ακόμα τραγικό επεισόδιο του ακήρυχτου πολέμου στο Αιγαίο, που κοστίζει δισεκατομμύρια ευρώ αλλά και –το σημαντικότερο– ανθρώπινες ζωές. Τα τουρκικά αεροπλάνα *δεν παραβίαζαν* τον ελληνικό εναέριο χώρο. Η σύγκρουση έγινε πολύ μακρύτερα από τα 10 μίλια που διεκδικεί ως εναέριο χώρο η Ελλάδα. Με άλλα λόγια, *τα ελληνικά μαχητικά παρενόχλησαν τα τουρκικά*.

Το κόστος του ακήρυχτου πολέμου στο Αιγαίο είναι τεράστιο. «Ένα F16, σαν κι αυτό που έπεσε στο Αιγαίο [...], ισοδυναμεί με 160 κλίνες νοσοκομείου. Είναι σαν να έχουν βουλιάξει μέσα στο Αιγαίο 160 κλίνες νοσοκομείου ή [...] 1200 σχολικές αίθουσες».² Οι ετήσιες κατά κεφαλήν δαπάνες εξοπλισμών ξεπερνούν τα 550 δολάρια, κατατάσσοντας την Ελλάδα «πρώτη» στην ΕΕ.

¹ Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο ΕΜΠ και διευθυντής της επιθεώρησης *Θέσεις* (www.theseis.com).

² Από την εφ' όλης της ύλης Συνέντευξη του Αλέκου Αλαβάνου, 21.06.06.

Η κατάσταση αυτή πρέπει να αλλάξει. Σήμερα, δεν υπάρχει πλέον κανένα επιχείρημα που να στηρίζει τη θέση ότι η επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών εξαρτάται από τον στρατιωτικό συσχετισμό ανάμεσα στις δύο χώρες. Δυνατότητα επίλυσης μπορεί να προσφέρει μόνο η διπλωματική οδός.

Η ριζική μείωση των στρατιωτικών δαπανών προς όφελος της κοινωνικής πολιτικής προσκρούει όμως σε παγιωμένα συμφέροντα και συσχετισμούς δύναμης.

Είπαμε ήδη, ότι το βαθύ θεμέλιο για τη φρενίτιδα των εξοπλισμών είναι ο επιθετικός ρόλος του ελληνικού κράτους και κεφαλαίου στην ευρύτερη περιοχή. Η πολιτική αυτή ενισχύεται από δύο επιμέρους παράγοντες:

α) Στο οικονομικό επίπεδο, από τα συμφέροντα των εγχώριων και κυρίως διεθνών βιομηχανιών πολεμικού υλικού, με τους κάθε είδους εγχώριους εκπροσώπους τους, και με τα πολύπλοκα δίκτυα «φιλοδωρημάτων» και «προμηθειών» – που ενίοτε «αμείβουν» εγχώριους αξιωματούχους και «θεσμούς» με διψήφια ποσοστά επί της τιμής των αγοραζόμενων από τη χώρα οπλικών συστημάτων, όπως έχει φέρει στο φως της δημοσιότητας το δημοσιογραφικό ρεπορτάζ.

β) Στο πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο τη διαιώνιση της σημερινής κατάστασης επιδιώκει η λογική της στρατοκρατίας, η λογική των υπερδιογκωμένων «ενόπλων δυνάμεων» και των σχέσεων εξουσίας που εμπεδώνουν.

Στο καθεστώς της στρατοκρατίας η δημοκρατία υποκαθίσταται από την ιεραρχία, η έκφραση της γνώμης από την πειθαρχία, τα ανθρώπινα δικαιώματα από τη «διαταγή ανωτέρου». Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι, κυρίως νέοι, μετατρέπονται σε γρανάζια ή θύματα ενός απρόσωπου ολοκληρωτικού μηχανισμού και ενός παραλογισμού που συνθλίβει συνειδήσεις.

Γίνεται λοιπόν φανερό ότι για τη στροφή από τις πολεμικές στις κοινωνικές δαπάνες απαιτείται ένα κίνημα εκδημοκρατισμού ολόκληρης της ελληνικής κοινωνίας.